

**Gulyás László (szerk.):
Trianonról közérthetően.**

**Tizenkét előadás a nemzeti, polgári, konzervatív történetírás jegyében.
Szeged, Szegedi Egyetemi Kiadó – Juhász Gyula felsőoktatási Kiadó, 2019. 245 old.**

Gulyás László – a szegedi egyetem pedagógusképző karának történész és regionalista professzora – évtizedek óta foglalkozik a trianoni békediktátumnak a magyarság, illetve a közép-európai régió történetére, valamint politikai, gazdasági és társadalmi viszonyaira gyakorolt hatásaival. Nem túlzás azt állítani, hogy a történelmi magyar állam fölbomlásának – és tágabban kontextualizálva: az Osztrák–Magyar Monarchia megszűnésének – máig ható következményei vannak. Az érzelmi és magyar nemzet- és kisebbségpolitikai dimenzió túl elég csak a gazdasági életre – és az annak egyik alapját adó közlekedésszervezési és az áramlási utakra való – hatásokra utalni. Trianon tehát máig él és hat.

Ezért is fontos a „*A Trianonról közérthetően...*” című kötet, mely Gulyás László a Szegedi Tudományegyetemen meghirdetett Trianon-kurzusának tananyagá – egyetemi tankönyvé – szerkesztett verziója. Alcíme szerint: Tizenkét előadás a nemzeti, polgári, konzervatív történetírás jegyében. Bár jelen sorok írója nem tartja üdvösnek a történetírás és a történelemszemlélet politikai alátámasztottságát és determináltságát, elismeréssel kell szólni arról, hogy Gulyás László nem rejti véka alá értékrendéli meggyőződését. Teszi azonban mindezt úgy, hogy meg tudja őrizni történelmi objektivitását és korrekt módon fölhasználja és idézi az államszocializmus korának marxista szellemiségű történelmi szakmunkáit is.

A kötet tizenkét fejezete mind kronológiai, mind tematikai rendjét tekintve logikusan fölépített és arányos (vagyis egyik téma sincs túlírva, vagy éppen elhanyagolva). Az Osztrák–Magyar Monarchia bukásától a szerbeknek és a románoknak a Bánságért való küzdelmén, valamint a burgenlandi kérdésen keresztül az oktrojált békeszerződés aláírásának ügyéig számos fontos történelmi probléma kerül földolgozásra, köztük néhány olyan, eddig a közvélemény számára kevésbé ismert történet, mint a Baranyai Szerb–Magyar Köztársaság nevű ideiglenes államtér története.

Gulyás László nem kerüli meg a markáns állásfoglalást olyan vitatott kérdések estében sem, mint például Apponyi Albertnek a párizsi békekonferencián elmondott legendás – és sokszor félreértelmezett, illetve egyesek által fölmagasztalt, mások által bagatellizált – beszéde, illetve Jászi Oszkár – szintén sok történész által vizsgált és földolgozott – 1918–1919-es nemzetiségpolitikája és annak elméleti alapjai. Előbbit egyébként pozitívan ítéli meg, míg az utóbbit egyértelműen kudarcnak tartja Gulyás.

A könyv tizenkét fejezetből áll, ebből Gulyás László tíz fejezetet, míg egyet-egyet Szávai Ferenc történészprofesszor és Vizi László Tamás, a Kodolányi János Egyetem rektorhelyettese, a Magyarságkutató Intézet tudományos főigazgató-helyettese írt meg. Szávai az Osztrák–Monarchia katonai és gazdasági összeomlásának 1918 őszi eseménysorozatát, Vizi a trianoni béke aláírására küldendő magyar delegáció tagjai kijelölésének bonyolult és vitákkal terhelt folyamatát tekintette át.

A Trianonról közérthetően című kötet felsőoktatási tankönyvként és ismeretterjesztő könyvként egyaránt olvasható az egyetemi hallgatók és a történelem iránt érdeklődő nagyközönség körében, ugyanakkor történetileg hiteles és kritikailag megalapozott jellege miatt a történészi szakma érdeklődésére is számot tarthat.

A kötet logikus fölépítésével, s az 1918 és 1920 közötti magyarországi és közép-európai történeti folyamatokat a maguk sorrendjében és egymásra épülésében bemutató szerkezetével, valamint az egyes fejezetek végén szereplő – a fölhasznált főbb publikált forrásokat és a vonatkozó jelentősebb szakirodalmi munkákat magában foglaló – filológiai apparátusával fontos hozzájárulás Trianon történeti problematikájának jobb és teljesebb megértéséhez.

Miklós Péter